

Forskning og dokumentation

Februar – august 2010

Hanne Mette Ridder lektor, ph.d., Institut for Kommunikation, Aalborg Universitet.
Kontakt: hanne@hum.aau.dk

Specialeafhandlinger i musikterapi

Det er tydeligt at der er speedet op på specialeskrivningsprocessen på de danske universiteter, og på musikterapiuddannelsen har hele 9 musikterapistuderende færdiggjort og forsvaret deres kandidatspeciale i løbet af sommeren. Specialerne er, med mindre de indeholder fortroligt casemateriale, tilgængelige på nettet via Projektbiblioteket, AAU, på adressen <http://projekter.aau.dk> (klik ind på <Uddannelse>, <Musikterapi>, og du har adgang til 24 specialer).

Anja F. Hastrup: *Musikterapi og neurorehabilitering. Etnografisk undersøgelse af kliniske metoder og teknikker i arbejdet med personer med kommunikationsvanskeligheder.*

Barbara Harbo Ilskov: *Musikterapeutiske rammer på hospice. En kvalitativ interviewundersøgelse.*

Mathias Granum: *Fri improvisation i grupper. Sammenspil, samarbejde og gruppedynamikker: En empirisk undersøgelse.*

Julie Kolbe Krøier: *Hospicepatientens selvoplevelse. En kvalitativ undersøgelse af et tværfagligt fænomen erfaret i musikterapi.*

Line Brink-Jensen: *Farvel og goddag. En teoretisk og empirisk baseret undersøgelse af nonspecifikke faktorer i en musikterapeutisk proces.*

Sigrid Hallberg: *Fortolkninger af mandalaer i GIM-terapi: To fortolkningsmodeller undersøgt og sammenlignet ifm. et casestudium.*

Signe Pelle: *Engagement i samspil: En kvalitativ empirisk mikroanalyse af tre cases, hvor terapeuten oplever, at klienten er engageret i samspillet – I musikterapi med børn med multiple funktionsnedsættelser.*

Rita Østergaard Pedersen: *Vokaliseringens kunst. Åndedræts- og stemmeøvelser til afhjælpning af modstand mod vokalisering i musikterapi.*

Sara Hrund Gunnlaugsdottir: *Application of a contextualized self-developed document (SDD) – A mixed method research..*

Nyt fra Forskerprogrammet i musikterapi

Vi kunne i sidste nummer af *Tidsskriftet Dansk Musikterapi* bringe den glædelige nyhed, at Forskerprogrammet i musikterapi fik 11 mio. kr. fra Det Frie Forskningsråd og Forskningsrådet for Kultur og Kommunikation. Den store bevilling samt en støt stigende søgning til programmet som 'scholarship'-studerende betyder, at der til efterårets ph.d.-kursus vil være 25 indskrevet (se også Lars Ole Bondes artikel om 'Den internationale forskeruddannelse i Aalborg' i dette nummer).

Den 4. november forsvarede **Jeff Hooper** fra UK sin ph.d.-afhandling om anvendelsen af beroligende musik i stressfyldte situationer (her spisesituationer) for voksne med betydelige og varige funktionsnedsættelser. Som led i undersøgelsen har han udarbejdet et redskab til at analysere strukturelle komponenter i musik med henblik på at vurdere musikkens beroligende karakter. Dette vil kunne anvendes bredt i fx lyttegrupper eller i forhold til andre målgrupper. Forsvaret vil foregå på Kroghstræde 3, Aalborg Universitet, med **Ulla Holck**, **Denise Grocke** og **Raymond MacDonald** som opponenter. For mere information om forsvaret, hvor alle er velkomne, samt om forskerprogrammet, se www.mt-phd.aau.dk.

De fastansatte forskere fra AAU er engageret i et Nordisk forskningsnetværk: Nordic Network for Research in Music, Culture and Health (www.much.no), som er etableret af Senter for Musikk og Helse i Oslo. Dette netværk har fra det norske NordForsk fået 750.000 NOK til i de kommende år at arrangere forskerseminarer for ph.d.-studerende og ph.d.-vejledere vedrørende temaer, som berører musik, kultur og helse.

I 2007 blev musikterapiforskermiljøet i Aalborg nomineret som det mest dynamiske forskningsmiljø inden for humaniora i Danmark og fik en pris på 100.000 kr., som blev øremærket forskningsformidling. Når musikterapeuter og musikterapiforskere formidler klinisk arbejde viser det sig gang på gang at et kort videoklip fortæller meget mere end ord. Det er dog ofte vanskeligt at få lov til at filme sit arbejde, eller få tilladelse til at låne videomateriale til/af andre. Dette skulle der nu være rådet bod på! I et stort samarbejdsprojekt har musikterapeuter og ansatte på AAU samlet en række video- og lydseksempler fra musikterapeutisk arbejde. Materialet er sat overskueligt op som diasshows, som kan anvendes direkte i undervisning. I en lang række caseeksempler gives en introduktion til, hvordan musikterapeuten arbejder, samt til det bagvedliggende rationale. [Ridder, HM, Hannibal, N. Wigram, T, Holck, U, og Bonde, LO (2010) *Formidlings-DVD – om musikterapi*. Institut for Kommunikation, Aalborg Universitet.] Se annonce andet sted i bladet.

Forskningsartikler

En vigtig forskningspublicering for musikterapifeltet som helhed, og for musikterapi indenfor neurorehabilitering i særdeleshed, er en Cochrane-oversigt som blev færdiggjort af en international gruppe musikterapiforskere. At få optaget en protokol til en oversigt (et review), og siden gennemføre et sådant, er en meget omstændelig proces, og det er kerneforskere som **Joke Bradt**, **Wendy Magee**, **Cheryl Dileo**, **Barbara Wheeler** og **Emer McGilloway** som byder ind her. De gennemførte en omfattende søgning af forskningsundersøgelser af musikterapi med voksne med erhvervet hjerneskade i diverse databaser, og kunne identificere 3855 referencer, hvoraf de udvalgte 94 til nærmere gennemgang.

En stor del af disse undersøgelser omhandler RAS (Rhythmic Auditory Stimulation) i genoptræning af gangfunktion. De fleste af disse blev ikke taget med i oversigten, da de kun måler på effekten af RAS før og efter en behandling af én gruppe personer, men uden sammenligning med en kontrolgruppe. En del undersøgelser har fokus på effekten af MIT (Melodic Intonation Therapy), hvor sprog genoptrænes ved at sætte toner på ordene. Men disse undersøgelser er ikke udført af en uddannet musikterapeut, og blev derfor ikke taget med. Til slut havde forskerteamet kun 7 RCT (Randomised Controlled Trials) eller CCT (Controlled Clinical Trials), som kunne inkluderes i deres oversigt.

To af disse 7 undersøgelser er af **Thaut** (1997, 2007), og her bekræftes effekten af RAS på genoptræning af gangfunktion hos 98 deltagere. To undersøgelser (**Paul** 1998, **Thaut** 2002) af sammenlagt 41 deltagere viser at musikterapi har en effekt på bevægelighed og koordinering af arme og skuldre. En undersøgelse af **Jungblut** (2004) viser effekt på sprogfunktion hos 13 personer med kronisk afasi, og en undersøgelse af **Baker** (2001) viser at lytning til levende musik har en signifikant positiv effekt på orienteringsevne og agiteret adfærd hos 22 personer med svære hjerneskader og hukommelsestab. Endelig viser en undersøgelse af **Kim** (2005), at der ikke er forskel på oplevelsen af smerte, uanset om man lytter til optagelser af musik eller der ikke er musik.

Den samlede konklusion på denne Cochrane-oversigt er, at der kan dokumenteres en effekt af RAS i forhold til at bedre gangfunktion hos patienter med hjerneblødning, men derudover at der er brug for flere randomiserede kontrollerede undersøgelser for at kunne bekræfte resultaterne af musikterapi med personer med erhvervet hjerneskade. Det skal til slut nævnes at Cochrane-samarbejdet er et videnskabeligt netværk, med det formål, at patienter, læger og andre beslutningstagere skal kunne "tage kvalificeret stilling til fordele og ulemper ved en behandling", og for at kunne gøre dette "kræves et overblik over den bedste forskning" (www.cochrane.dk).

Med “den bedste forskning” menes her kontrollerede undersøgelser, og oversigterne over disse er tilgængelige via Cochrane Biblioteket. [Bradt J, Magee WL, Dileo C, Wheeler BL, McGiloway E (2010) Music therapy for acquired brain injury (review). *The Cochrane Library* 2010(7).]

Jeg vil kort henvise til en helt anden form for oversigt over forskning, nemlig til psykologiprofessor **Diana Deutschs** artikel i tidsskriftet *Scientific American MIND*. Her gennemgår hun i artikelform andres samt sin egen forskning om musik og sprog. Hun beskriver den tætte sammenhæng mellem sang og sprog, og hvordan begge udtryksformer er styret af grammatik. De netværk i hjernen som aktiveres, når vi fortolker musik, overlapper netværk som aktiveres, når vi anvender sprog. Hun argumenterer for at de musikalske kvaliteter, som er gældende, når vi taler, er afgørende i den tidlige udvikling af sprog, og ligeledes afgørende i etableringen af mor/barn-forholdet. Endelig beskriver hun, hvordan modersmålet, og således hvordan vi intonerer og opfatter lyde, har en indflydelse på hvor mange i en befolkning, der har absolut gehør. [Deutsch, D. (2010) Speaking in Tones. Music and language are partners in the brain. Our sense of song helps us learn to talk, read and even make friends. *Scientific American Mind*, 21(3), s.36-43.]

I juni 2010 udkom en ny bog af **Daniel Stern**, hvor han fokuserer på vitalitetsformer. Stern er æresdoktor på Aalborg Universitet og mange musikterapeuter refererer til hans teorier om tidlig kommunikation og nuværende øjeblikke. [Stern, D. (2010) *Forms of Vitality Exploring Dynamic Experience in Psychology and the Arts*: Oxford: Oxford University Press.]

Et direkte fokus på den tidlige kommunikation er oplagt i arbejdet med spædbørn og præmature børn, som er et uopdyrket felt i Danmark i forhold til musikterapi. Tilsyneladende er der stigende interesse for området, hvilket afspejler sig i flere henvendelser til musikterapiuddannelsen samt studenterprojekter om emnet. En undersøgelse med relevans for musikterapi med spædbørn ser på den fysiologiske effekt af musik hos børn under 6 mdr., som var indlagt på intensiv afdeling. Et forskerteam fra Madrid bestående af **Del Olmo**, **Garrido** og **Tarrio** analyserede, hvordan børnene reagerede, når der blev sunget og spillet levende musik for dem. De analyserede i alt 100 af sådanne enkeltstående musikinterventioner med sammenlagt 87 børn, og fandt frem til at der ikke var nogen signifikant ændring i hverken åndedræt eller iltning af blodet, men at børnenes puls faldt når musikken var i 4/4 takt (dette gjaldt ikke når musikken var i valsetakt). Undersøgelsen siger således ikke noget om effekten af musikterapeutiske forløb, hvor terapeuten ser barnet flere gange, men viser at spædbørn på intensivafdelinger tilsyneladende kan beroliges af særlig udvalgt musik. [Del Olmo, M.J., Garrido, C.R. og Tarrio, R.F. (2010) Music Therapy in the PICU: 0- to 6-Month-Old Babies. *Music and Medicine* 2(3), s. 158-166.]

Konferencer

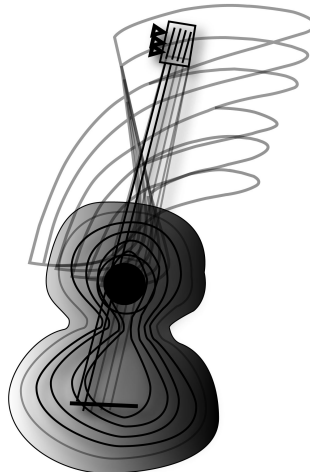
I forbindelse med Psykiatri-ugen blev der afholdt en temadag om musikterapi i psykiatrien den 22. april hvor professor **Inge Nygaard Pedersen**, i flg. PsykiatriFondens formand **Jes Gerlach**, "med en lang række af musikterapeuter levendegjorde musikkens muligheder i psykiatrien. Et stort potentiale, som vi må gøre brug af i fremtiden, og som vi i PsykiatriFonden vil integrere i vores oplysningsvirksomhed." (fra Gerlachs omtale af temadagen *Personalemagasinet Indsigt og Udsyn*, Aalborg Psykiatriske Hospital, juni 2010, s. 4)

Den 5.-9. maj 2010 deltog en lille gruppe danskere i den europæiske musikterapikonference i Cadiz i Spanien. Her var AAU-professor **Tony Wigram** hovedtaler, og talte om evidensbaseret praksis og vigtigheden af forskning i klinisk musikterapi.

Ved en tværfaglig konference "10th Nordic Meeting in Neuropsychology" den 15.-18. august 2010 i Aalborg holdt **Søren Hald** og **Hanne Mette Ridder** oplæg i Europahallen om musikterapi indenfor henholdsvis neurorehabiliterings- og demensområdet.

Ved den 9. Europæiske GIM Konference i Laguardia i Spanien d. 12.-16. september 2010 holdt flere danske forskere og klinikere oplæg. De danske oplægsholdere var **Lars Ole Bonde**, **Ellen Thomasen**, **Bolette Daniels**, **Torben Moe**, **Catharina Messell**, **Julie Exner** og **Ulla Setterberg**.

For oplysning om kommende konferencer: se www.musikterapi.org eller www.emtc-eu.com

Andet

Endnu en stor forskningsbevilling er gået til en AAU-musikterapiforsker! Tillykke til **Lars Ole Bonde**, som af Forskningsrådet for Kultur og Kommunikation har fået støtte til sin forskning i "Bent Lorentzens musikdramatik og kammermusik". Projektet skal undersøge såvel musikdramatiske som kammermusikalske værker af den nu 75 årige komponist **Bent Lorentzen**, som i ganske usædvanlig grad har interesseret sig for samspillet mellem komponist, udøvende musikere og publikum. Det er altså et musikvidenskabeligt projekt, men det kan da nævnes, at Lars Ole for nogle år siden søgte (men ikke fik) FKK om støtte til projektet "Opera-terapi", hvor han i samarbejde med Bent Lorentzen ville skabe en opera i direkte samarbejde med kræftpatienter.

Et vigtigt musikterapeutisk værktøj til at vurdere musikterapi med børn og unge er nu oversat til dansk af **Ingrid I. Møller**. Redskabet (IMTAP) kan bruges til at opstille mål, skrive en behandlingsplan, få et generelt overblik over processen, eller til at måle på effekten af et terapiforløb. Se annonce andet sted i bladet.

